

LECTURA – SPRIJIN PENTRU CONTURAREA IDENTITĂȚII AUTENTICE ÎN CONTEXTE DE CRIZĂ

Ecaterina DMITRIC

ORCID 0000-0003-4080-0953

Rezumat:

Formarea unei „identități autentice” în contextul social actual reprezintă un efort considerabil, din cauza unei dinamici accelerate a schimbărilor, presiunii rețelelor sociale și a multiplelor modele culturale concurente, care pot genera confuzie și fragmentare identitară. Definirea conceptului de *autenticitate* în prezent devine problematică, deoarece acesta este definit mai mult de putere decât de moralitate.

„Identitatea autentică” presupune congruența dintre valorile asumate și acțiunile realizate, în timp ce pierderea acestei congruențe generează auto-alienare și vulnerabilizează coeziunea sinelui. În această perspectivă, lectura este evidențiată ca un spațiu privilegiat de reconstrucție identitară și reziliență. Din perspectivă fenomenologică și hermeneutică, lectura implică o relaționare intențională și corporală cu lumea textuală. Aceasta este prezentată ca o strategie de reziliență culturală și existențială, fiind nu doar o activitate compensatorie, ci și un demers transformator de afirmare a autenticității în fața crizelor.

Cuvinte-cheie:

autenticitate, identitate, lectură, formare, reziliență.

Abstract:

The formation of an „authentic identity” in the current social context represents a considerable effort,

due to accelerated dynamics of change, pressure of social networks and multiple competing cultural models that can generate confusion and identity fragmentation. By definition the concept of authenticity „to be the real one” becomes problematic in the current social setting as it is determined more by power than by morality.

„Authentic identity” presumes agreement between adopted values and performed actions, while the loss of this concord generates self-alienation and makes vulnerable the cohesion of the self. In this perspective, reading is highlighted as a privileged space for identity reconstruction and resilience. From a phenomenological and hermeneutic perspective, reading involves an intentional and bodily engagement with the textual world. Reading is presented as a strategy of cultural and existential resilience, not just a compensatory activity, but a transformative approach to affirming authenticity in the face of crises.

Keywords:

authenticity, identity, reading, training, resilience.

Problema *identității personale* rămâne un reper central în reflecția filosofică contemporană. Aceasta constituie un construct psihosocial și moral care stabilește dimensiunea subiectivă a sinelui și raporturile sale cu ceilalți. Conceptul de *identitatea autentică* se referă la modul veritabil în care individul își trăiește și exprimă sinele, incluzând experiențele personale, mediul cultural, valorile și credințele sale. În limbajul diversității și incluziunii, acesta este definit ca „reprezentarea veritabilă a propriei identități personale, semnificativă în discuțiile despre exprimarea personală și diversitate” [1], subliniind importanța acceptării de sine și respingerea oricărei temeri de judecată sau discriminare și celebrând, în același timp, diversitatea perspectivelor și identităților indivizilor.

Din perspectiva existențialismului, conceptul de *autenticitate* are o semnificație aparte, determinată de o sensibilizare a omului pentru problemele firești ale vieții. Acest proces angajează nu numai cunoștințe, ci și valori, credințe, sensuri și semnificații. Sensul

existenței umane și căile dobândiri autenticității ei continua să fie un subiect dominant în filosofia contemporană, după ce a fost tratat și în filosofia de la mijlocul secolului al XIX-lea. Într-o manieră ce a rămas de referință, tema a fost abordată de Søren Kierkegaard, în cadrul unei concepții axate pe problema existenței, de coloratură profund tragică, explicabilă atât prin criza valorilor etice ale culturii clasice, cât și prin biografia și formarea filosofului în spiritul unui protestantism ascetic [5, p. 21]. Vulnerabilitatea societății de azi este marcată de criza culturii, astfel viața însăși este afectată, toate valorile sale se clatină, nu doar estetica, ci și etica, sacrul și, odată cu ele, posibilitatea de a trăi fiecare zi. Prin cultură omul se modifică pe sine și ajunge la forme de realizare și desăvârșire mai înalte pentru a se spori pe sine.

În literatura de specialitate este reliefat faptul că integritatea identitară este condiționată de congruența dintre valorile declarate și acțiunile asumate. În acest sens, cercetătorul Terence Penelhum evidențiază că identitatea personală nu poate fi redusă doar la continuitatea biologică sau la memorie, ea se formează prin integrarea dorințelor, voințelor și valorilor individului, generând astfel tensiunea fundamentală dintre autenticitate și auto-alienare [10]. Atunci când acțiunile personale rezonază cu voințele și valorile asumate, ele determină aspecte de autenticitate ale ființei umane. În opoziție cu autenticitatea, auto-alienarea survine atunci când acțiunile sunt dictate de forțe străine identității, generând un conflict interior care fragilizează coerența sinelui. Din această perspectivă, persoana care acționează contrar valorilor sale manifestă o înstrăinare de sine, în schimb autenticitatea presupune capacitatea de a integra conflictele interioare și de a le transforma în resurse de sens și semnificație.

Cam Caldwell definește identitatea individuală ca „un ansamblu de semnificații aplicate sinelui în cadrul unui rol social sau al unei situații care determină cine este o persoană” [2]. Aceste semnificații sociale funcționează ca repere pentru comportamente și pentru evaluarea propriei valori. Astfel, identitatea nu este un dat static, ci un proces reflexiv, fiind modelat prin interacțiunea socială și prin

raportul dintre imaginea de sine ideală și comportamentele reale. Identitatea personală este un proces de devenire, o realitate dinamică aflată într-o continuă reconstrucție. Procesul devenirii nu anulează unitatea sinelui, ci o actualizează și o îmbogățește prin noi semnificații existențiale, pe măsură ce individul își asumă și integrează experiențele în timp. În acest context, *lectura* poate fi privită ca un spațiu privilegiat de reconstrucție identitară și de reziliență. Prin intermediul textelor literare sau filosofice, individul descifrează simboluri și structuri narrative care facilitează înțelegerea și reconstrucția propriilor transformări. Lectura contribuie la extinderea orizontului de cunoaștere, conferind coerență experienței interioare și permițând integrarea conflictelor prin confruntarea și raportarea la personajele și narațiunile parcurse. În contextul unei crize existențiale, lectura nu mai reprezintă doar o formă de evadare, ci se constituie într-un act de rezistență interioară și de afirmare a autenticității. Cititorul își redescoperă unitatea și echilibrul spiritual, reflectând asupra propriilor experiențe prin prisma actului lecturii.

Căutarea identității înseamnă același lucru cu „a deveni ceea ce ești cu adevărat” sau „a funcționa la capacitatea maximă”, „a fi pe deplin om”, „a fi individuat”, „a fi tu, cel autentic” [6, pag. 149]. Acest aspect apare din năzuința omului de a se depăși pe sine. Însă este important să realizăm că aceasta survine și din crizele de identitate personală generate de existența contemporană, de schimbarea modelului de cultură.

Claude Dubar afirmă că depresiunea a devenit exemplul cel mai comun al crizelor de identitate personală pe care le abordează ca o „Fenomenologie a crizelor de identitate”. În acest sens, el menționează lucrarea *La fatigue d'être soi* de Alain Ehrenberg, în care se specifică faptul că, după ce a fost diagnosticată generalizarea figurii „individului incert” și presiunea normativă a „cultului performanței”, s-au adus argumente conform ipotezei unei legături strânse între aceste manifestări dureroase (depresii) și schimbarea de model cultural cu care se confruntă femeile și bărbații. Imperativul de a fi tu însuși, de „a te realiza”, de a „construi identitatea ta

personală”, de a „te depăși” și de a fi performant dă naștere acestei „maladii identitare uneori cronice”, tratate adesea cu ajutorul psihotropelor tot mai sofisticate, dar și gestionate cu droguri tot mai problematice, însoțite uneori de psihoterapii tot mai diverse [3, p. 156]. Schimbarea de model cultural presupune să fii puternic și, mai cu seamă, „să fii tu însuși”. În fața acestui nou imperativ, mulți dintre contemporani, la un moment sau altul al vieții, de o manieră mai mult sau mai puțin cronică, suferă de un „sentiment de insuficiență”, de o conștiință acută de „a nu fi la înălțime”, de o impresie de lipsă care se poate traduce prin simptome diverse și bine cunoscute: astenie și oboseli cronice, insomnie, anxietăți și angoasă, atacuri de panică.

Formarea unei „identități autentice” în contextul actual reprezintă un efort considerabil. Individul este adesea prins între dorința de conformare la normele sociale dominante și nevoia profundă de autoafirmare și coerență interioară. Definierea conceptului de *autenticitate* în prezent devine problematică, deoarece acesta este definit mai mult de putere decât de moralitate. Sistemele comunicaționale sunt controlate și societatea consumeristă poate fi descrisă ca o formă de control, deoarece prin acel sistem se stabilește un rol special pentru indivizi (rolul de consumator) ca având valoare particulară. Algoritmii informaționali care fac parte din sistem stabilesc necesitățile cotidiene ale indivizilor (îmbrăcăminte, nutriție, tehnologii etc.), astfel se conturează o anumită identitate de sine într-un context social specific.

Explorarea autenticității ființei umane dezvăluie o evaluare a sinei în continuă evoluție din perspectiva anumitor valori de sine și în contextul social în care apar aceste valori. Acest proces produce o dialectică între sine și societate care are potențialul de a genera și susține comportamente și așteptări normative, influențând la rândul său semnificații pe care indivizii le asociază cu valorile pe care le atribuie sinei tranzițional și progresul pe care îl fac pentru a fi autentici.

Abordarea fenomenologică a identității personale pune accent pe modul în care experiența trăită constituie temeiul înțelegerii de sine. Edmund Husserl subliniază că orice experiență conștientă este intențională, în acest sens, conștiința este mereu orientată către

un obiect. În contextul lecturii, textul devine obiectul intențional al conștiinței. Astfel, cititorul nu doar percepe textul tipărit, ci interpretează și integrează simbolurile în propria sa lume interioară, conferindu-le semnificație. Maurice Merleau-Ponty extinde această perspectivă, accentuând primatul corporalității în experiență. Identitatea nu se reduce la o abstracție cognitivă, ci se manifestă prin corporalitate ca mod original de a fi în lume. Citirea unei cărți nu este un act pur intelectual, ci implică un ritm, un gest, o tensiune afectivă a trupului. Prin aceasta, lectura devine o practică întrupată care leagă dimensiunea simbolică de cea senzorială și emoțională, consolidând caracterul holistic al identității. În viziunea sa, corpul nu este doar un obiect printre obiecte, ci „își trăiește” spațiul într-un raport intențional de tip „pot”, nu ca simplu „gândesc” [7]. În timpul actului lecturii corpul cititorului (respirația, mișcarea ochilor, gesturile) are un rol activ, determinând ritmul lecturii până la reacțiile fizice și efectele emoționante, astfel lectura devine o experiență trăită corporal.

În această ordine de idei, Paul Ricoeur sugerează o înțelegere narativă a sinelui. Identitatea personală nu este doar „*idem*” (permanența caracterului), ci și „*ipse*” (capacitatea de a promite, de a se angaja și de a se transforma) [11]. Această distincție deschide calea spre conceptul de *identitate narativă*, prin care individul se constituie ca subiect capabil de povestire. Lectura devine astfel un mediu hermeneutic privilegiat, deoarece îi permite cititorului să se regăsească și să se reconfigureze printr-un dialog constant cu narațiunile celorlalți.

Perspectiva fenomenologică și cea hermeneutică oferă repere teoretice esențiale pentru înțelegerea identității ca proces de constituire și reinterpretare continuă. Fenomenologia evidențiază dimensiunile trăite ale experienței ca intenționalitate, corporalitate și temporalitate. Hermeneutica subliniază rolul povestirii și al interpretării în configurarea sensului personal. Ființa umană este prin natura sa intențională, orientată către înțeles, valoare și creativitate în tot ceea ce întreprinde. Din această convergență se desprinde ideea că lectura nu reprezintă doar o activitate culturală, ci constituie și o experiență fundamentală de autocunoaștere și de modelare a sinelui. Prin urmare, lectura devi-

ne un instrument privilegiat al rezilienței existențiale, prin care individul își reconstituie unitatea și își consolidează identitatea autentică în fața crizelor și a transformărilor istorico-sociale.

Lectura, ca practică de reflecție și interiorizare, oferă cadrul privilegiat pentru reconstrucția identitară. Ea devine un spațiu mediat de semnificații în care persoana își poate interoga propriile valori, confrunța contradicțiile și cultiva auto-conștientizarea necesară depășirii iluziilor de sine. Lectura nu este doar un act cultural, ci și un suport fundamental în conturarea unei identități autentice capabile să facă față provocărilor crizelor. Văzută în perspectivă fenomenologică și hermeneutică, aceasta devine o strategie de reziliență: prin intermediul textului, cititorul intră într-un dialog hermeneutic care favorizează reflecția de sine, reinterpretarea experiențelor și integrarea lor într-o cultură a sensului. În contexte de criză, lectura nu e doar o activitate compensatorie, ci și o formă activă de reconstrucție identitară și de afirmare a autenticității personale. Astfel, prin lectură, individul își regăsește capacitatea de a-și păstra coerența identitară, chiar și atunci când influențele exterioare sunt tot mai expuse în contextul actual dominat de mulți factori.

Din perspectivă practică, lectura se constituie într-un instrument fundamental al conturării identității, manifestându-se pe mai multe niveluri complementare:

- *Dimensiunea corporală.* Lectura presupune un ansamblu de gesturi prin care corpul răspunde la text, de la mișcările ochilor și modificările subtile ale respirației până la reacțiile fiziologice. În acest sens, cititorul nu se situează ca un observator pasiv, ci participă corporal la evenimentele narative, integrându-le în propria experiență trăită.
- *Dimensiunea afectivă.* Prin empatia față de personaje și prin intensitatea emoțiilor trezite de narațiune, cititorul exprimă indirect bucurii, tristeți, temeri sau triumfuri. Această identificare afectivă consolidează capacitatea empatică și clarifică dinamica propriei vieți emoționale, oferind un spațiu de explorare și de înțelegere a afectivității umane.

- *Dimensiunea memorială.* Actul lecturii presupune o reactivare a experiențelor personale anterioare, care sunt reflectate în structura textului și supuse unui proces de reinterpretare hermeneutică. Scenele narative au potențialul de a declanșa amintiri și de a facilita o reevaluare a trecutului în cadrul unui context contemporan.

Prin conjugarea acestor dimensiuni, lectura transcende statutul său de simplu act informativ sau recreativ și devine un proces transformator. Ea oferă cadrul în care sinele se descoperă, se reconstruiește și se consolidează. În acord cu perspectiva fenomenologică, potrivit căreia sinele este deschis, reflexiv și fidel propriei experiențe, lectura facilitează acest tip de raportare la sine, un proces dialectic de apropiere și distanțare față de experiențele narative, care stimulează reflecția interioară și recontextualizarea propriei vieți prin prisma narațiunii.

Analiza problematicii *identității personale* în contextul lecturii relevă importanța lecturii ca practică transformatoare. Identitatea personală este un proces dinamic, traversat de conflicte interne și de potențial de transformare. Continuitatea identitară se manifestă prin capacitatea de a menține un echilibru în fața schimbării, care se bazează pe reflexivitate și pe utilizarea resurselor simbolice. Lectura oferă astfel individului atât teme pentru reflecție, cât și instrumente de integrare a experiențelor dificile. În contextul crizelor contemporane, fie cele existențiale, culturale sau ideologice, lectura devine o formă de reziliență culturală și existențială. Ea contribuie la afirmarea autenticității individuale și la menținerea coeziunii sociale, oferind cadre comune de sens.

Direcțiile actuale de cercetare includ studii empirice privind impactul lecturii asupra identității, analizând, de exemplu, modul în care lectura influențează auto-înțelegerea și capacitatea de adaptare în situații de criză. În special, sunt explorate dimensiunile educaționale și terapeutice ale lecturii, precum biblioterapia, ca modalitate de susținere a procesului de formare a unei identități autentice și reziliente.

În contextul presiunilor socioculturale și economice care generează insecurități identitare, lectura se dovedește a fi instrument

fundamental pentru cultivarea unei culturi a sensului și pentru consolidarea rezilienței umane.

Referințe bibliografice:

1. *Authentic Identity – Definition and Explanation*. Disponibil: <https://oxford-review.com/the-oxford-review-dei-diversity-equity-and-inclusion-dictionary/authentic-identity-definition-and-explanation/> [accesat 2025-10-03].
2. CALDWELL, Cam. Identity, self-awareness, and self-deception: ethical implications for leaders and organizations. *Journal of Business Ethics*, 2009, Vol. 90, pp. 393-406. Disponibil: <https://www.jstor.org/stable/40665340> [accesat 2025-10-03].
3. DUBAR, Claude. *Criza identităților. Interpretarea unei mutații*. Chișinău: Știința, 2003, 232 p. ISBN 997-567-329-5.
4. HUSSERL, Edmund. *Idei privitoare la fenomenologia pură și la o filosofie fenomenologică*. București: Humanitas, 2011. 581 p. ISBN 978-973-50-3093-3.
5. MARGA, Andrei. *Introducere în filosofia contemporană*. Iași: Polirom, 2002, 424 p. ISBN 973-683-930-3.
6. MASLOW, Abraham H. *Motivație și personalitate*. București: Editura Trei, 2007, 510 p. ISBN 978-973-707-159-0.
7. *Maurice Merleau-Ponty*. Disponibil: <https://plato.stanford.edu/entries/merleau-ponty/#:~:text=The%20body%E2%80%99s%20relationship%20with%20space,but%20lives%20or%20inhabits%20it> [accesat 2025-10-03].
8. MERLEAU-PONTY, Maurice. *Fenomenologia percepției*. Oradea: Aion, 1999, 536 p. ISBN 973-99943-3-4.
9. OTSUKA, Michael. Personal identity, substantial change, and the significance of becoming. *Erkenntnis*, Vol. 83, no. 6, 2018, pp. 1229-1243. Disponibil: <https://www.jstor.org/stable/26710608> [accesat 2025-10-03].
10. PENELHUM, Terence. The Importance of self-identity. *The journal of philosophy*. 1971, Vol. 68, no. 20, pp. 667-678. Disponibil: <https://www.jstor.org/stable/2024937> [accesat 2025-10-03].
11. RICOEUR, Paul. *Sinele ca un altul*. București: Editura Spandugino, 2020, 455 p. ISBN 978-606-8944-37-1.